

Utrikesutskottets betänkande

1980/81:4

om biblar till Sovjetunionen

Motionen

I motion 1979/80:476 av Filip Fridolfsson och Töre Nilsson (m) föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder för att förmå FN att verka för att ge Sovjetunionens medborgare tillgång till biblar och kristen litteratur.

Bakgrund

Utskottet har vid två tidigare tillfällen behandlat likartade motioner av samma motionärer (UU 1978/79:17 och 1979/80:14). Dessa har då närmast avsett att svenska regeringen genom direkta kontakter med Sovjetunionens regering skulle förmå denna att öppna landets gränser för kristen litteratur. Utskottet besvarade dessa båda motioner huvudsakligen med hänvisning till att påtryckningar av detta slag på Sovjetunionen skulle kunna avvisas som otillåten inblandning i inre angelägenheter. Samtidigt ville utskottet inte utesluta att opinionsyttringar från omvärlden skulle kunna ha betydelse i sammanhanget.

I föreliggande motion föreslås att regeringen tar upp saken i FN. En svensk påtryckning i FN gör starkt intryck, heter det i motionen.

Utskottet

I fjolårsbetänkandet (UU 1979/80:14) framhöll utskottet att den centrala frågan i det sammanhang som aktualiseras av motionärerna är sovjetmedborgarnas samvets- och åsiktsfrihet. Tillgången på biblar är endast en del av denna fråga.

Sovjetunionens författning garanterar medborgarna religionsfrihet. Samtidigt heter det i författningen att utövandet av denna rättighet inte får inkräkta på samhällets intressen.

Denna bestämmelse avspeglar ett fundamentalt drag i det sovjetiska statsskicket, nämligen att ingen kraft – politisk, religiös eller kulturell – tillåts konkurrera med det kommunistiska partiet, som har monopol på all väsentlig åsiktsbildning. Detta är i själva verket en grundprincip för det sovjetiska samhället. Om systemet inte medger fri opinionsbildning är det beklagligtvis följdriktigt att maktthavarna anser sig behöva sätta gränser för tillförseln av litteratur som kan användas för en sådan opinionsbildning.

Regimen kan dock av olika skäl ha ett intresse av att tillmötesgå medborgarnas krav på en ökad frihet. Opinionsyttringar från andra länder kan ha en betydelse i detta sammanhang. Det finns emellertid en gräns för vad som i varje situation anses kunna tillåtas av frihet. Var denna gräns går fastställs av de sovjetiska myndigheterna själva.

Sverige och andra länder försöker, med användande av de möjligheter Helsingfordokumentet erbjuder, att främja iakttagandet av mänskliga rättigheter i länder där sådana rättigheter inte är självklara. Detta kommer att vara en strävan även under ESK-mötet i Madrid. Men det bör också betonas att det i ESK:s slutdokument bl.a. heter att berörda stater skall respektera varandras rätt att fritt välja sitt politiska system och rätt att bestämma över lagar och förordningar.

Även de instrument som reglerar Förenta nationernas verksamhet på området innehåller bestämmelser som i praktiken torde göra det möjligt för Sovjetunionen att hävda att FN inte har möjlighet att behandla religionssituationen i Sovjetunionen. Det är, enligt utskottets bedömning, också av allmänpolitiska skäl osannolikt att det i världsorganisationen skulle kunna gå att få gehör för en fråga av denna avgränsade karaktär.

Utskottet får med hänvisning till det ovan anförda avstyrka motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1979/80:476.

Stockholm den 4 november 1980

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Gertrud Sigurdsen (s), Sture Palm (s), Georg Åberg (fp), Gunnel Jonäng (c), Sture Eriksen (s), Per-Olof Strindberg (m), Jan Bergqvist (s), Sture Korpås (c), Carl Lidbom (s), Björn Molin (fp), Filip Fridolfsson (m), Axel Andersson (s), Anders Ljunggren (c) och Maj-Lis Lööv (s).